

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJA
NACIONALINIS EGZAMINŲ CENTRAS

BIOLOGIJA

2006 m. valstybinio brandos egzamino užduotis

Pagrindinė sesija

2006 m. gegužės mėn. 19 d.

Trukmė – 3 val. (180 min.)

ŽODYNĖLIS

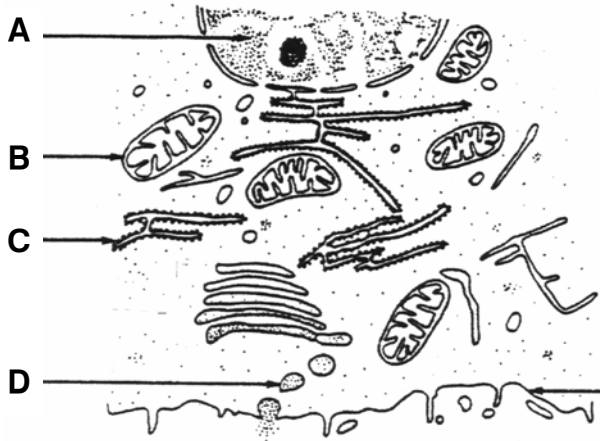
- A** anglies dioksidas – двуокись углерода, углекислый газ – dwutlenek węgla
antinksčiai – надпочечники – nadnercza
apytaka – кругооборот, циркуляция – obieg, krążenie
aplinka – среда – otoczenie
aplinkos veiksnys – фактор окружающей среды – czynnik otoczenia, środowiska
apraigyti – оплести, опутать – oplątać, obwić
arvaisinimas – оплодотворение – zapłodnienie
atranka – отбор – dobór
atsitiktinis susiliejimas (lytinių ląstelių) – случайное слияние (половых клеток) – przypadkowe zlanie się (komórek płciowych)
atsparumas – устойчивость – odporność
augalėdis – растительное – roślinožerca
azotinė bazė – азотистое основание – zasada azotowa
- B** bakterijų kamienas – штамм бактерий – trzon bakterii
baltymas – белок – białko
banguinis – кит – wieloryb
bičių motinėle – пчелиная матка – królowa-matka
- D** dalijimasis – деление – podział
dauginimasis – размножение – rozmnażanie się
deguonis – кислород – tlen
dengiamasis audinys – покровная ткань – tkanka okrywająca
derinys – сочетание – kombinacja
dirva – почва, пашня, нива – gleba
drėgmė – влага – wilgoć
drugys – бабочка, мотылек – motyl
druska – соль – sól
duobagyviai – кишечнорастворимые – jamačlony
dusti – задыхаться – dusić się
- G** galvijas – скот – bydłę
gamintojas – производитель – producent
gamtinė atranka – естественный отбор – dobór naturalny
genetinė medžiaga – генетический материал – substancja, materiał genetyczny
gonorėja – гонорея – rzeżączka, gonorea
greitis – скорость – prędkość
grybiena – грибница – grzybnia
grobis – добыча – łup
- H** hiena – гиена – hiena
- I, ė** inkstas – почка – nerka
įsisavinti – усвоить – przyswajać
įsiurbti – всосать – wchłonić, wessać
išgarinti – испарить – wyparować
išplisti – распространиться – rozproszęchnić się
išsiskyrimas – выделение – rozdzielenie
išskiriančioji gamtinė atranka – дизруптивный естественный отбор – osobniczy dobór naturalny
ištekliai – запас, ресурсы – zasoby
įtaka – влияние – wpływ
- J** įvairovė – разнообразие – różnorodność
jautis – бык – byk
javai – зерновые, хлеба – zboże
judinamasis – двигательный – ruchowy
juntamasis – чувствительный – czuciowy
- K** kamienas – ствол – trzon, pień
kasa – поджелудочная железа – trzustka
kaulų čiulpai – костный мозг – szpik kostny
kaupis – накапливаться – gromadzić się
kenksmingas – вредный – szkodliwy
kiaušialastė – яйцеклетка – komórka jajowa
kiaušinis – яйцо – jajo
kraujagyslė – кровеносный сосуд – naczyne krwionośne
kraujas – кровь – krew
kryptinga dirbtinė atranka – движущий искусственный отбор – sztuczny dobór sterowany
kryptinga gamtinė atranka – движущий естественный отбор – sterowany dobór naturalny
kūno danga – покров тела – pokrywa ciała
kupranugaris – верблюд – wielbłąd
kvėpavimas – дыхание – oddech
kviečiai – пшеница – pszenica
- L** lapas – лист – liść
ląstelė – клетка – komórka
liga – болезнь – choroba
liūtas – лев – lew
lytinė liauka – половая железа – gruczoł płciowy
lytinis – половой – płciowy
- M** maisto pramonė – пищевая промышленность – przemysł spożywczy
medžiagų apykaita – обмен веществ – przemiana materii
mielės – дрожжи – drożdże
mitybos grandinė – трофическая цепь, цепь питания – łańcuch pokarmowy
mitybos lygmenys – трофические уровни – poziomy pokarmowe
mitybos tinklas – трофическая сеть – sieć pokarmowa
moteriška lytis – женский пол – płeć żeńska
- N** nelytinis – неполовой – bezpłciowy
nepriklausomas išsiskyrimas (chromosomų) – независимое расхождение – niezależny podział
nuokritis – падалица, опад – spady
- O** odos paviršius – поверхность кожи – powierzchnia skóry
- P** pakrantė – побережье – nabrzeże
papartis – папоротник – paproć
patelė – самка – samica
patinėlis – самец – samiec
persodinti – пересадить – przeszczerić
pirminė lytinė ląstelė – первичная половая клетка – pierwotna komórka płciowa

	plikagalvis albatrosas – лысоголовой альбатрос – albatros siwogłowy		šaknis – корень – korzeń
	pokytis – изменение – zmiana		šalinimo organai – органы выделения – parządy wydalania
	požymis – признак – secha		šaltinis – источник – źródło
	prisitaikiusi – приспособленная – przystosowana		šeimininkas (parazitu) – хозяин – właściciel
	pūslelinė – герпес, пузырчатый лишай – opryszczka (herpes)		širdis – сердце – serce
R	riebalai – жиры – tłuszcz		šlapalas – мочевины – mocznik
	rinkinys – набор – zespół, garnitur	T	tankis – плотность – gęstość
	rūgštis – кислота – kwas		taupyti – беречь, экономить – oszczędzać
	samana – мох – mech		tekėjimas (kraujo) – кровоток – krążenie (krwi)
S	santykiai – отношения – stosunki		tiesioji žarna – прямая кишка – odbytnica
	seilės – слюна – ślina		tirpalas – раствор – roztwór
	seka – последовательность – rząd, kolejność		trąšos – удобрения – nawozy
	siurbti – сосать, всасывать, впитывать – wsysać		tulžis – желчь – żółć
	skaidymas – расщепление – rozszczepienie, rozkład	U	uodas – комар – komar
	skaitlingumas – численность – liczebność	V	vandenynas – океан – ocean
	skiepai – вакцина – szczepionki		vandens indai – водные сосуды – naczynia wodne
	skrandis – желудок – żołądek		vandens žydėjimas – цветение воды – kwitnienie wody
	stabilizuojančioji dirbtinė atranka – стабилизирующий искусственный отбор – sztuczny dobór stabilizujący		varlė – лягушка – żaba
	stiebas – стебель – łodyga		veiksny – фактор – czynnik
	suaugusi – взрослая – dorosła		veistis – плодиться, водиться – rozplądnić się
	subrendusi – зрелая – dojrzała		veržtis (vanduo) – пробиваться (вода) – wrywać się
	sudėtinė dalis – составная часть – część składowa, składnik		vėžiagyviai – ракообразные – skorupiaki
	sudėtis – состав – skład		vijoklis – вьюнок – rowój
	sukibę genai – сцепленные гены – genų spręžone		virškinimas – пищеварение – trawienie
	sukryžminti – скрестить – skrzyżować		vyriška lytis – мужской пол – płeć męska
	sutrikimas – нарушение – naruszenie		vystymasis – развитие – rozwój
	svogūnas – луковица, лук – cebula		vytis (stiebu) – обвивать (стеблем) – wiję się, opłata
		Ž	žiedinis augalas – цветковое растение – roślina kwiatowa
			žuvę organizmai – погибшие организмы – organizmy obumarłe

I dalis

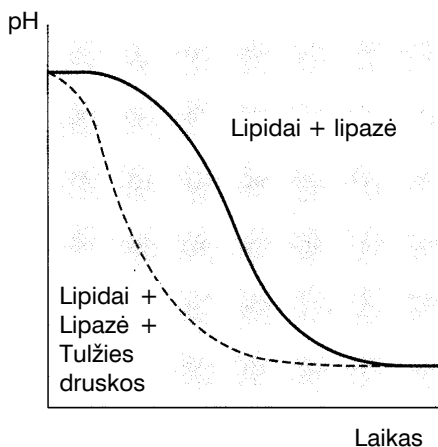
Kiekvienas teisingai atsakytas I dalies klausimas vertinamas 1,5 taško. Į kiekvieną klausimą yra tik po vieną teisingą atsakymą. Pažymėkite teisingą atsakymą apveddami prieš jį esančią raidę.

Paveiksle pavaizduotas baltymą* insuliną sintetinančios ląstelės* fragmentas. Remdamiesi šiuo paveikslu atsakykite į 1 ir 2 klausimą.

- Paveiksle apveskite raidę, kuria pažymėtas insuliną sintetinantis organoidas.
- Kokio organo ląstelė pavaizduota paveiksle?
  - Hipofizės.
  - Kasos*.
  - Lytinių liaukų*.
  - Antinksčių*.
- Kas padeda apsisaugoti nuo ligas* sukeliančių bakterijų, patenkančių į žmogaus organizmą su maistu?
  - Kasos amilazė.
  - Seilių* amilazė.
  - Seilėse esantys šarmai.
  - Skrandyje* esančios rūgštys*.

Paveiksle grafiškai pavaizduotas pH kitimas skaidant lipidus: ištisine linija – be tulžies* druskų*, o brūkšnine linija – su tulžies druskomis. Atsakydami į 4 ir 5 klausimą remkitės šiuo grafiku.

4. Lipidų skaidymo metu pH mažėja, nes susidaro:

- A aminorūgštys;
- B riebalų* rūgštys;
- C nukleorūgštys;
- D fosfolipidai.

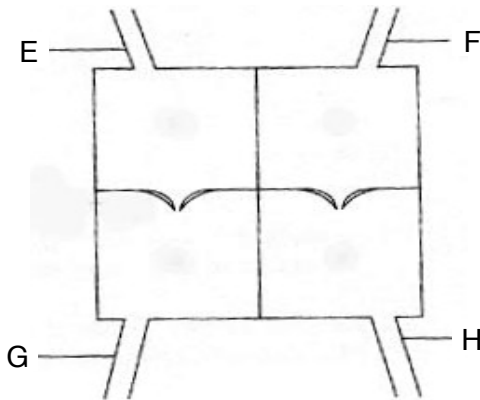
5. Remdamiesi grafiku galime padaryti išvadą, kad:

- A lipidų skaidymo* greitis* nepriklauso nuo pH;
- B lipidų skaidymą pagreitina tulžies druskos;
- C lipazė neturi įtakos lipidų skaidymui;
- D didėjant pH lipidų skaidymo greitis didėja.

6. Kurie augalai **neturi** vandens indų*?

- A Paparčiai* ir samanos*.
- B Žiediniai augalai*.
- C Tik samanos.
- D Tik paparčiai.

7. Paveiksle pavaizduota širdies* schema. Raidėmis pažymėtos su širdimi susijusios kraujagyslės*.

Kokiomis raidėmis pažymėtos arterijos?

- A E ir F.
- B E ir G.
- C F ir H.
- D G ir H.

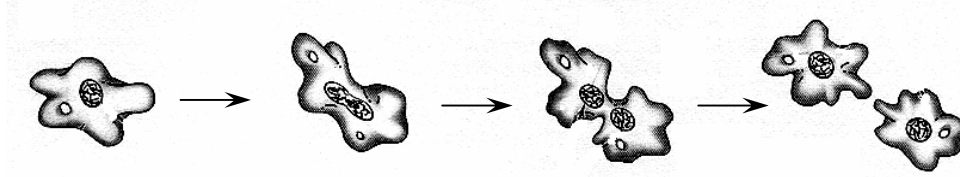
8. Kuris atsakymas apie kraujo* sudėtį* inkstų* venoje ir inkstų arterijoje yra teisingas?

- A Venoje yra daugiau šlapalo* ir anglies dioksido* negu arterijoje.
- B Arterijoje daugiau šlapalo ir mažiau anglies dioksido negu venoje.
- C Venoje mažiau šlapalo ir daugiau deguonies* negu arterijoje.
- D Arterijoje mažiau šlapalo ir daugiau deguonies negu venoje.

9. Įgėlus bitei nervinis impulsas pirmiausiai sklinda:

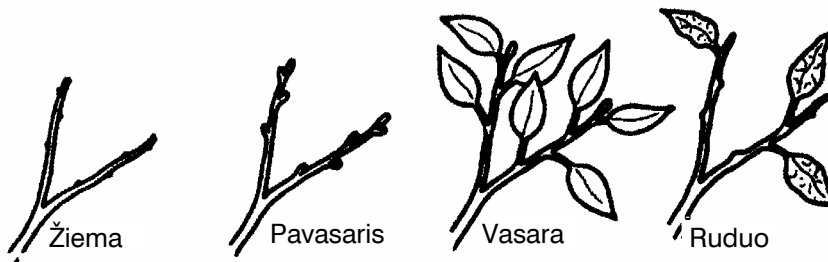
- A juntamojo* neurono dendritu;
- B juntamojo neurono aksonu;
- C judinamojo* neurono dendritu;
- D judinamojo neurono aksonu.

10. Koks procesas pavaizduotas paveiksle?

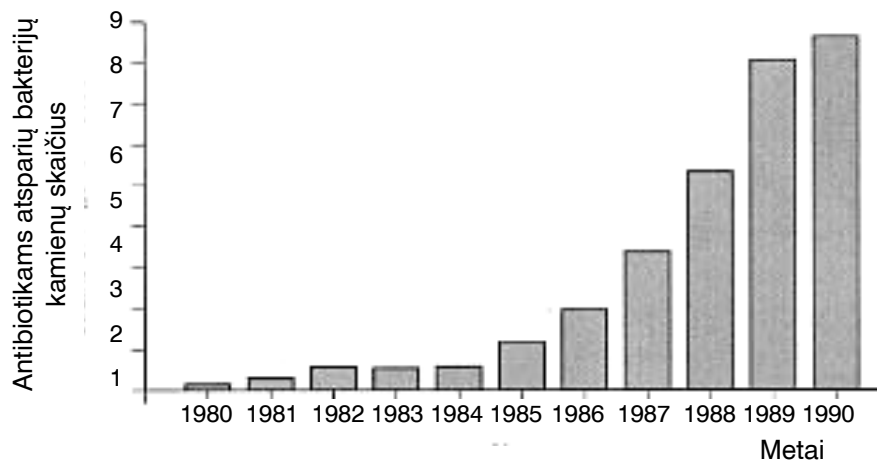
- A Lytinis* dauginimasis*.
- B Nelytinis* dauginimasis.
- C Endocitozė.
- D Egzocitozė.

11. Paveiksle pavaizduoti medžio šakelės pasikeitimai per metus. Kuris iš aplinkos* veiksnių* yra svarbesnis už kitus lemiant šiuos medžio šakelės pasikeitimus?

- A Anglies dioksido koncentracija.
- B Deguonies koncentracija.
- C Temperatūra.
- D Drėgmė*.

12. Diagramoje pavaizduota, kaip nuo 1980 iki 1990 metų kito gonorėja* sukeliančių bakterijų atsparumas antibiotikams. Kokia atranka lėmė antibiotikams atsparių bakterijų kamienų* atsiradimą?

- A Kryptinga.
- B Išskiriančioji dirbtinė*.
- C Išskiriančioji gamtinė*.
- D Stabilizuojančioji.

13. Lentelėje pateikti duomenys rodo, kokią dalį procentais sudaro ląstelių ir virusų genetinėje medžiagoje* adenino, guanino, citozino, timino ir uracilo bazės.

Genetinės medžiagos šaltinis	Bazių kiekis, procentais				
	A	G	T	C	U
Jaučio* kepenų ląstelės	28,2	21,5	27,8	22,5	0,0
Kviečių* ląstelės	27,3	22,7	27,1	22,8	0,0
Žmogaus pūslelinę* (herpes) sukeliantis virusas	31,0	19,1	31,5	18,4	0,0
Gripo virusas	23,0	20,0	0,0	24,5	32,5

Remdamiesi lentelės duomenimis nurodykite, kieno genetinė medžiaga yra RNR.

- A Gripo virusų.
- B Kviečių ląstelių.
- C Jaučio kepenų ląstelių.
- D Žmogaus pūslelinę sukeliančių virusų.

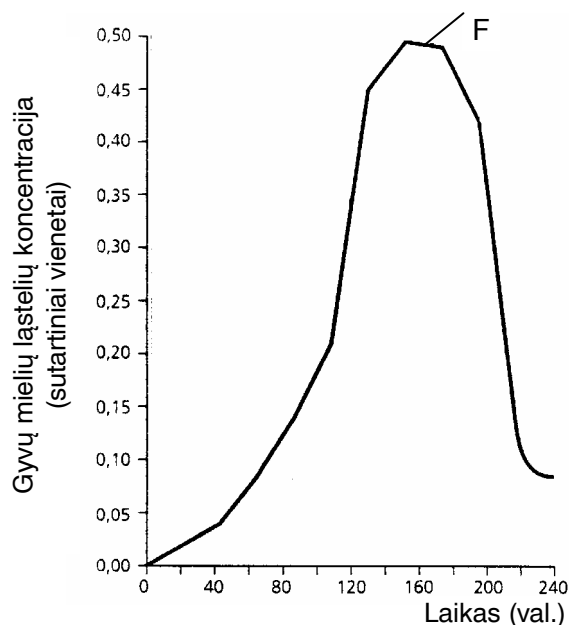
14. Sukibusiais genais* vadiname genus, esančius:

- A lytinėse* chromosomose;
- B autosomose;
- C homologinėse chromosomose;
- D toje pačioje chromosomoje.

15. Genų mutacijos atsiranda, kai:

- A sutrinka* chromosomų išsiskyrimas* mejozės metu;
- B pakinta azotinė bazė* DNR replikacijos metu;
- C pakinta genų rinkiniai* mejozės metu;
- D susidaro nauji genų deriniai* apvaisinimo* metu.

16. Paveiksle pavaizduota mielių* populiacijos augimo kreivė. Kuris teiginys apibūdina situaciją taške F?

- A Ląstelėms ima trūkti maisto ir populiacija nustoja augti.
- B Ląstelės sparčiai įsisavina* maisto medžiagas.
- C Ląstelės pradeda gaminti virškinimo* fermentus.
- D Populiacijos mirtingumas daug didesnis negu gimstamumas.

NEPAMIRŠKITE pasirinktus atsakymus žyminčias raides įrašyti lentelėje, esančioje paskutiniame šio sąsiuvinio puslapyje.

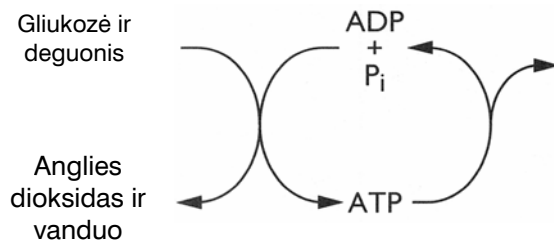
17. Kokias aplinkos problemas **tiesiogiai** sukelia azoto ir fosforo trąšos* per dideliais kiekiais naudojamos laukams tręšti?

- A Azotas ir fosforas kaupiasi mitybos grandinėse*.
- B Vandens telkiniuose ima dusti* žuvis.
- C Prasideda dirvos* erozija.
- D Sukelia „vandens žydėjimą*“ vandens telkiniuose.

18. Kuris iš šių pavyzdžių rodo parazito ir jo šeimininko* santykius*?

- A Hienos* maitinasi liūto* grobio* liekanomis.
- B Uodai* siurbia* galvijų* kraują.
- C Vijokliai* vejasi* javų* stiebais*.
- D Grybiena* apraizgo* medžio šaknis*.

19. Schemoje pavaizduotos reakcijos, vykstančios visų organizmų ląstelėse.

Kokiems biosferos procesams schemoje pavaizduotos reakcijos daro **tiesioginę** įtaką*?

- A Azoto apytakai*.
- B Vandens apytakai.
- C Deguonies ir anglies apytakai.
- D Fosforo apytakai.

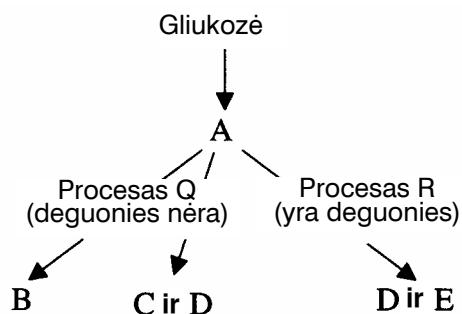
20. Mitybos lygmenų* sekoje* arčiausiai prie gamintojų* yra organizmai, kurie:

- A sudaro didžiausią biomasę;
- B sudaro mažiausią biomasę;
- C minta augalais;
- D minta gyvūnais.

II dalis

1 klausimas. Schemoje pavaizduoti trys gliukozės skaidymo* būdai, kurių galutiniai produktai yra B, C, D ir E. Nesant deguonies gali susidaryti galutiniai produktai B arba C ir D, o esant deguonies – produktai D ir E.

1. Kurioje ląstelės dalyje vyksta procesas, kurio metu susidaro produktas A?

.....

(1 taškas)

2. Kaip vadinami procesai Q ir R?

Q – .....

R – .....

(1 taškas)

3. Kaip vadinamas produktas D?

.....

(1 taškas)

4. Palyginkite procesus Q ir R.

.....

.....

.....

.....

(4 taškai)

5. Kokiose maisto pramonės* technologijose panaudojamas procesas Q?

1. ....

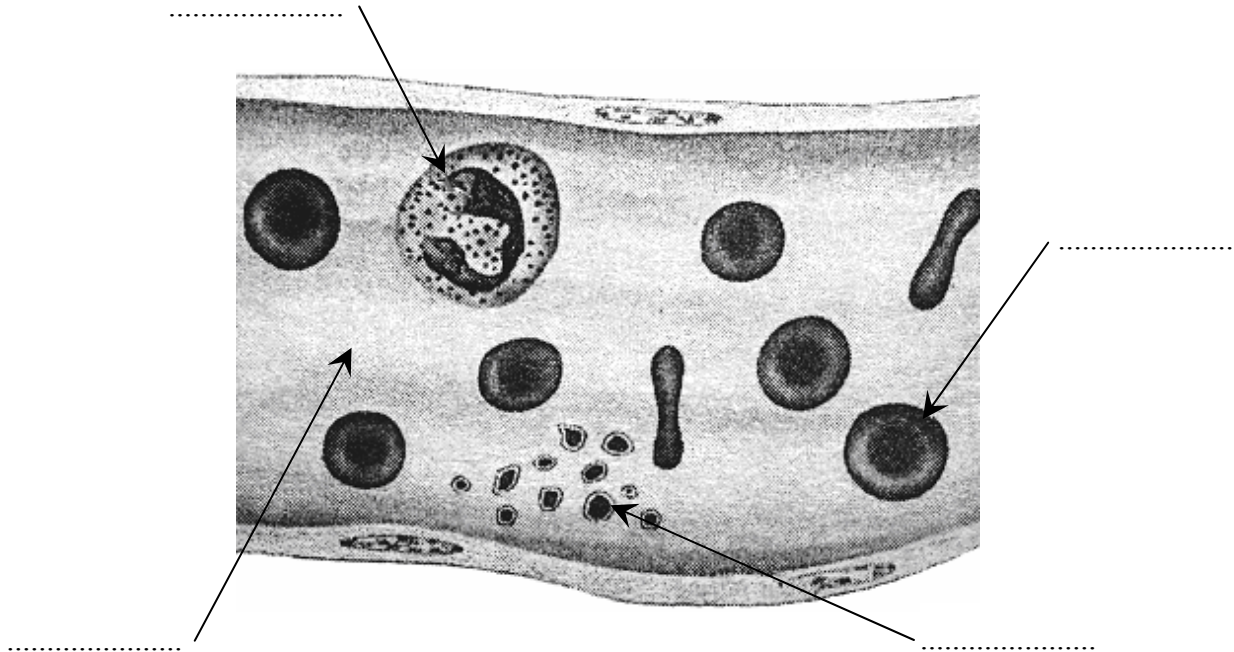
2. ....

(2 taškai)

Čia rašo vertintojai		
I	II	III
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—

1 KLAUSIMO TAŠKŲ SUMA			
-----------------------	--	--	--

2 klausimas. Paveiksle schemiškai pavaizduotos žmogaus kraujo* sudėtinės dalys*.

1. Paveiksle prie rodyklių įrašykite kraujo sudėtinių dalių pavadinimus. (3 taškai)

2. Apibūdinkite **du** organizmo funkcijų sutrikimus*, susijusius su kraujo ląstelių skaičiaus pasikeitimu.
 .....
 .....
(2 taškai)

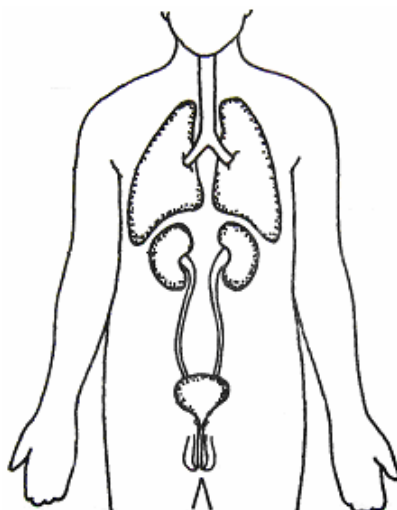
3. Kodėl sergant kai kuriomis sunkiomis kraujo ligomis persodinami* kaulų čiulpai*?
 .....
(1 taškas)

4. Paaiškinkite kraujo vaidmenį susidarant organizmo atsparumui* po skiepų nuo gripo.
 .....
 .....
 .....
(3 taškai)

Čia rašo vertintojai		
I	II	III
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—

2 KLAUSIMO TAŠKŲ SUMA			
-----------------------	--	--	--

3 klausimas. Paveiksle pavaizduoti žmogaus organai*.

1. Rodyklėmis pažymėkite homeostazėje dalyvaujančius svarbiausius organus ir užrašykite jų pavadinimus.

(2 taškai)

2. Pasirinkite vieną iš nurodytų organų ir paaiškinkite, kaip šis organas dalyvauja homeostazėje.

.....
 .....
 .....

(3 taškai)

3. Kuo organizmui svarbus kraujo tekėjimas* per paveiksle nurodytus šalinimo organus?

.....

(1 taškas)

4. Kokie keturi medžiagų apykaitos* reakcijų produktai šalinami per šalinimo organus?

.....
 .....

(2 taškai)

5. Paaiškinkite, kodėl žmogus be maisto gali išgyventi daug ilgiau, negu be vandens.

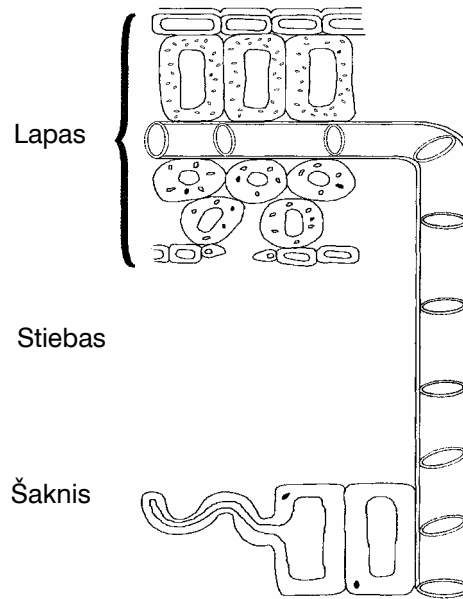
.....
 .....
 .....

(3 taškai)

Čia rašo vertintojai		
I	II	III
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—

3 KLAUSIMO TAŠKŲ SUMA			
-----------------------	--	--	--

4 klausimas. Paveiksle schemiškai pavaizduota augalo vandens pernašai svarbių organų atskiros ląstelės.

1.1. Paveiksle rodyklėmis parodykite kelią, kuriuo vanduo patenka į augalą, juda jo organais ir išgarinamas* į atmosferą.

(2 taškai)

1.2. Paaiškinkite, kodėl vanduo juda šiuo keliu.

.....
 .....

(2 taškai)

2. Paaiškinkite, kaip paveiksle pavaizduotos šaknies* ląstelės yra prisitaikiusios* įsiurbti* daugiau vandens.

.....
 .....

(2 taškai)

3. Aprašykite, kam augalai panaudoja įsiurbtą vandenį.

.....
 .....

(3 taškai)

4. Nurodykite **tris** būdus, kaip augalai yra prisitaikę taupyti* vandenį.

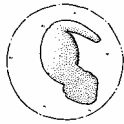
.....
 .....

(3 taškai)

Čia rašo vertintojai		
I	II	III
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—

4 KLAUSIMO TAŠKŲ SUMA

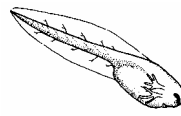
5 klausimas. Paveiksle pavaizduotas varlės* vystymasis* nuo kiaušinio* iki suaugusios* varlės.

A

B

C

D

1. Apibūdinkite varlės poembrioninį vystymąsi.

.....
 .....

(2 taškai)

2. Kaip varlė vystymosi stadijose B ir D apsirūpina deguonimi?

B – ..... D – .....

(2 taškai)

3. Kokie pagrindiniai pokyčiai* įvyksta varlės organizme pereinant iš vystymosi stadijos C į stadiją D?

.....
 .....

(2 taškai)

4. Kodėl varlės gali veistis* tik vandenyje?

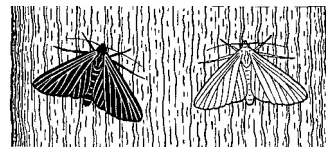
.....
 .....

(2 taškai)

Čia rašo vertintojai		
I	II	III
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—

5 KLAUSIMO TAŠKŲ SUMA			
------------------------------	--	--	--

6 klausimas. Paveiksle pavaizduoti du tos pačios rūšies skirtingų spalvų drugiai* ant medžio kamieno*.

1. Kurį drugį greičiau pastebės paukščiai?

.....

(1 taškas)

2. Remdamiesi paveikslu nurodykite, kokios spalvos drugių populiacija turės didesnę galimybę išplisti*. Paaiškinkite kodėl.

.....
 .....

(2 taškai)

3. Kodėl vienos rūšies, bet skirtingų populiacijų individų kūno spalva būna skirtinga?

.....

(1 taškas)

4. Pateikite dar **du** gamtinės atrankos* pavyzdžius ir nurodykite tos atrankos rūšį.

1 – .....

2 – .....

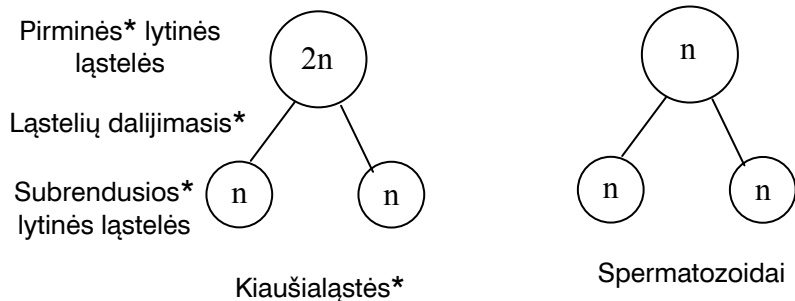
(4 taškai)

Čia rašo vertintojai		
I	II	III
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—

6 KLAUSIMO TAŠKŲ SUMA			
------------------------------	--	--	--

7 klausimas. Bičių motinėle* deda dviejų rūšių kiaušinėlius: vieni jų yra apvaisinti, kiti – ne. Iš apvaisintų kiaušinėlių išsivysta diploidinės moteriškos lyties* bitės, iš neapvaisintų – haploidinės vyriškos lyties* bitės.

Paveiksle schemiškai pavaizduotas moteriškos ir vyriškos lyties bičių lytinių ląstelių susidarymas.

1. Nurodykite, koku būdu dalijantis pirminėms lytinėms ląstelėms susidarė schemoje pavaizduotos kiaušialąstės ir spermatozoidai.

Kiaušialąstės – .....

Spermatozoidai – .....

(1 taškas)

2. Užpildykite lentelę, žodžiu *taip* arba *ne* nurodydami, kokie procesai lemia moteriškos ir vyriškos lyties bičių genetinę įvairovę*.

Procesas	Moteriškos lyties bitės	Vyriškos lyties bitės
Krosingoveris		
Nepriklausomas* homologinių chromosomų išsiskyrimas*		
Atsitiktinis* lytinių ląstelių susiliejimas*		

(2 taškai)

Bičių geltona kūno spalva dominuoja juodos kūno spalvos atžvilgiu. Sukryžminus* juodos kūno spalvos bičių patelę* su geltonu patinėliu*, visi vyriškos lyties palikuonys buvo juodi.

3.1. Užrašykite kryžminimo schemą. Dominuojantį alelį žymėkite raide A, recesyvinį – a.

(3 taškai)

3.2. Paaiškinkite, kodėl visi F₁ patinėliai buvo juodi.

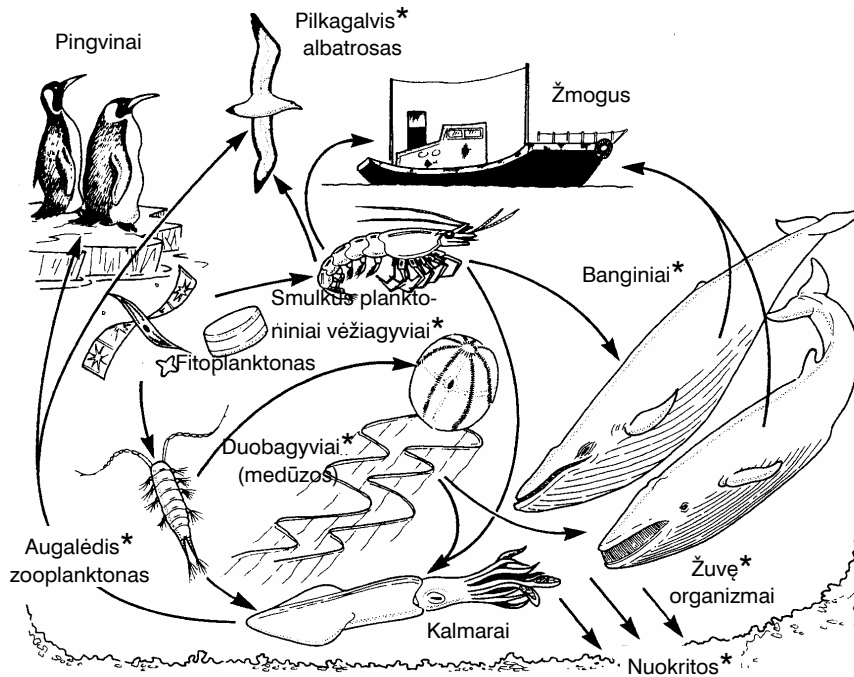
.....
 .....

(2 taškai)

7 KLAUSIMO TAŠKŲ SUMA

Čia rašo vertintojai	I	II	III

8 klausimas. Paveiksle pavaizduotas Antarktidos pakrančių* mitybos tinklas*.

1. Kas yra pirminis* energijos šaltinis* visiems paveiksle pavaizduotiems organizmams?

.....

(1 taškas)

2. Viršutinėje lentelės eilutėje įrašykite šio tinklo mitybos grandinę iš 5 organizmų. Antroje lentelės eilutėje po organizmų pavadinimais nurodykite mitybos lygmenis.

(3 taškai)

3. Pasinaudodami paveiksle pavaizduotu mitybos tinklu nurodykite **du** būdus, kaip žmogaus veikla mažina banginių populiaciją Antarktidoje.

.....
 (1 taškas)

4. Paaiškinkite, kodėl keičiasi vėžiagyvių populiacija žiemą Antarktidos pakrantėse vandenynui pasidengus ledu.

.....
 .....

(2 taškai)

5. Paaiškinkite, kas atsitinka su žuvusiais vandenyno* gyvūnais.

.....
 .....

(2 taškai)

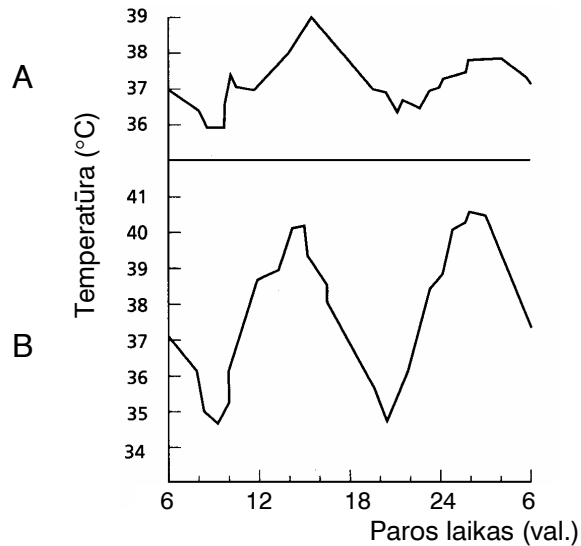
Čia rašo vertintojai		
I	II	III

8 KLAUSIMO TAŠKŲ SUMA			
-----------------------	--	--	--

II DALIES (1–8 KLAUSIMŲ) TAŠKŲ SUMA			
--	--	--	--

III dalis

- 9 klausimas.** Paveiksle grafiškai pavaizduoti dviejų vienodų kupranugarių* A ir B kūno temperatūros svyravimai per parą. Temperatūra buvo matuojama tiesiojoje žarnoje*. Kupranugariui A, buvo leidžiama gerti vandens neribotai, o kupranugariui B vandens tą parą iš viso nedavė.

1. Kodėl kupranugarių kūno temperatūra buvo matuojama ne odos paviršiuje*, o tiesiojoje žarnoje?

.....
(1 taškas)

- 2.1. Remdamiesi grafiku trumpai apibūdinkite, kaip keitėsi kupranugario A kūno temperatūra per parą.

.....
.....
.....
(3 taškai)

- 2.2. Nurodykite **dvi** priežastis, dėl kurių keitėsi kupranugario A kūno temperatūra.

.....
.....
(2 taškai)

3. Paaiškinkite, kodėl kupranugario A kūno temperatūros svyravimai buvo mažesni negu kupranugario B.

.....
.....
(2 taškai)

Čia rašo vertintojai

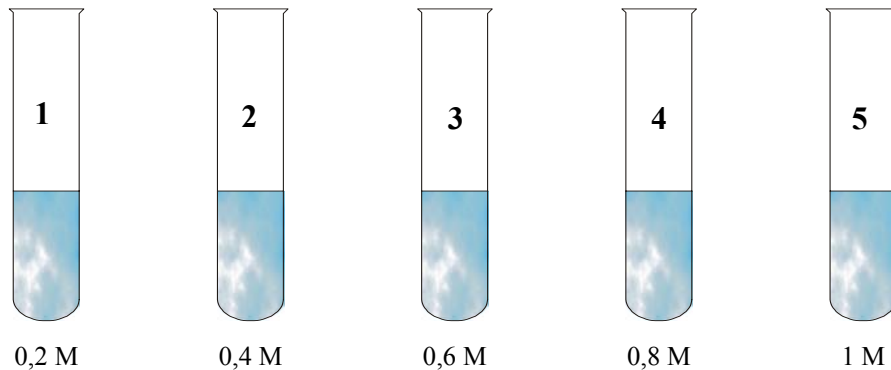
I	II	III
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—

9 KLAUSIMO TAŠKŲ SUMA

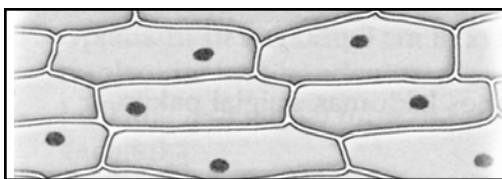
—	—	—
---	---	---

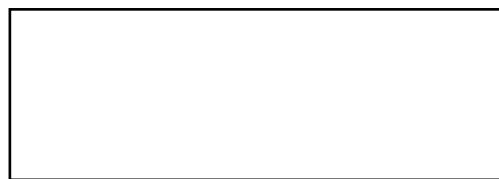
10 klausimas. Paveiksle pavaizduotame bandyme buvo tiriama, kaip svogūno* ląstelių plazmolizė priklauso nuo cukraus tirpalo* koncentracijos. Bandymo pradžioje visi svogūno dengiamojo audinio* gabalėliai keletą minučių buvo laikomi distiliuotame vandenyje. Tada po 3 audinio gabalėlius perkelta į 5 mėgintuvėlius su cukraus tirpalais ir laikyta 20 min.

1. Kodėl prieš plazmolizės tyrimą svogūno ląsteles reikėjo palaikyti distiliuotame vandenyje?
 .....
 (1 taškas)
2. Paaiškinkite, kodėl bandyme buvo naudoti skirtingos koncentracijos cukraus tirpalai.
 .....
 .....
 (2 taškai)
3. Paaiškinkite, koku būdu mokiniai sužinojo, kuriame mėgintuvėlyje svogūno ląstelėse įvyko plazmolizė.
 .....
 .....
 (2 taškai)
4. Nupieškite, kaip atrodo svogūno ląstelės po plazmolizės.

Prieš plazmolizę

Po plazmolizės

(1 taškas)

5. Kokiai hipotezei patikrinti buvo atliktas aprašytas bandymas?
 .....
 (1 taškas)
6. Užrašykite aprašyto bandymo išvadą.
 .....
 (1 taškas)

	Čia rašo vertintojai		
	I	II	III
1.	—	—	—
2.	—	—	—
3.	—	—	—
4.	—	—	—
5.	—	—	—
6.	—	—	—

10 KLAUSIMO TAŠKŲ SUMA			
------------------------	--	--	--

11 klausimas. Rašinys. Pasirinkite **tik vieną** iš pateiktų temų. Rašydami rašinį, nenukrypkite nuo pateikto struktūrinio plano.

Vieta rašiniui 19 puslapyje

I tema. GYVŪNŲ KVĖPAVIMAS*

A Kvėpavimo reikšmė gyvūnams.

(3 taškai)

B Gyvūnų prisitaikymai efektyvinti dujų apykaitą*.

(4 taškai)

C Užteršto oro ir rūkymo poveikis žmogui.

(3 taškai)

II tema. APLINKOS VEIKSNIŲ* ĮTAKA GYVŪNŲ POPULIACIJAI
(Nagrinėkite **vieną** pasirinktą populiaciją.)

A Abiotinių veiksnių įtaka populiacijos augimui.

(Aprašykite **du** pasirinktus veiksnius.)

(3 taškai)

B Biotiniai veiksniai ir jų vaidmuo reguliuojant populiacijos tankį*.

(Aprašykite **vieną** pasirinktą veiksnių.)

(4 taškai)

C Kaip žmogaus veikla gali veikti populiacijos skaitlingumą*?

(Aprašykite **du** bet kuriuos žmogaus veiklos pavyzdžius.)

(3 taškai)

JUODRAŠTIS

